

בע"ה

ה.

תינוקות עם ישראל הם מקור האומה; כי בהשתלם על מבועי התורה נהיראה ובוזה יגודלו ויחונכו עד היותם בני תורה ויראה באמת, הם המה עם ישראל, המה השומרים דתה"ק מדור לדור, המה המקיימים, המה היודעים אותה כל אחד לפי ערכו ויכולתו, וכולם יחדיו בית ישראל הוא. עם ישראל כולו ידע זאת, וכל אחד התבונן כי כל נפשו וחיוו הוא שמירת דתה"ק, וכי מפלטת דתה"ק מסורה בחינוך ושמירת הבנים, וכי כל יסוד תקותו ומטרתו אך זאת הוא ששורשו לא ייבש ולא ימיש מעשות פרי קדש; וע"כ כל אב נפשו נתן לחנך בניו ביסוד התורה ולשמרו בקדושה, ותקוותם עלתה בידם, כי כולם יסוד להם בבנין ישראל, המה הבונים, והמה המורים לדורות שבאו אחריהם, המה שמעשיהם נשאר לעולם, בבניהם אחריהם ישראל אשר בו יתפאר.

אבל כי בעתות לא כבירות חדשה נתהוה בעמנו, כי האבות התחילו להסתפק במועט, ובמעט טובה שהושרש בבניו, מעט תורה, ומעט שמירת היראה שבהם, —הסתפקו ואמרו די; גדלדל עם ישראל, ומדור לדור נתמעטה שמירת דתה"ק, ובדורות שנים שלשה שעברו זנחו בניהם טוב, וחלק אין להם עוד בקדושת ישראל, כי גם כל חומר לא ישמרו ומאומה מתורתנו לא ידעו וחלק אין להם בה.

ויען כי הפרץ הזה מתרחב והולך, ומדינות רבות הוחרבו אשר אך שרידים שמה מועטים שומרי דתה"ק בשלימות, וגם במדינתנו מתרבים אלה, גם כשרים וטובים הם ישראל לא התבונן, ולא יראה אחריתו, — כי גם באהלו לא יראה ששמירת דתה"ק פוחתת והולכת, ומכש"כ שלא יתבונן על בני בניו שאחריתם רע מאד, כי יתרחקו הרבה משמירת דתה"ק; לכן לא עת לחשות, והחובה להודיע הדברים האלה גלוי לעם כולו, למען ידעו להזהר בנפשותם!

כי נר מצוה ותורה אור, להאיר לאדם ולשומרו ממכשיל ואברון, כי

בידעו התורה, האיסור והמותר, החיוב והפטור, ידע חובתו בעולמו, מה שחייב לעשות, ומה שאסור לו לעשות, וידע איך להשמר, — ובידעו חומר האיסור וחומר כל דבר, הלא זאת תעוררהו ויחדל מרע ולהזדרז לטוב, לבחור בחיים ולהשמר ממות, אבל אם לא ידע הדינים, — היתכן שישמרם, ואם לא ידע המצות — היתכן שיקיימם, ואם לא ידע חומרים ורעת העוברים ואושר המקיימים ושומרים, איך יתעורר ואיך ישמר מרע, ואם לא יהיו הדברים שנונים ומושרשים במוחו — חרותם בתוך לבבו, מה תזכירהו ומה תורהו, ואם עיניו אינם רואות המכשולים שלפניו איך ינצל מנגף ? !

והחכמה מאין תמצא, — אם לא בלימוד התורה שבכתב ושבע"פ; שקידת התלמוד, תורה אחת היא כתובה ופירושה נאמר בע"פ, שניהם כאחד הוא התורה והמצוה, בהם נאמר האיסורין והמצות והדינים, הנוטעם בבניו ומשגנם בלבותם, הוא השומר דתה"ק להורישו לבניו — המדריך את בניו לשקוד ולהגות בהם, הוא המחנכם ונותן להם העוז לשמרם ולקיימם, ובזה יקיים חובתו בעולמו בשמירת דורותיו, אבל בהמנעו מללמד את בניו את שקידת התלמוד, הלא הוא מונע מהם את ידיעת התורה כולה, כי גם את התורה שבכתב הלא לא ידעו מאומה, ומונע מהם את קיום המצות של דתה"ק; כי אינו מניחים לדעת האסור והמותר, המצוה והדינים, וגורם לבני בניו שחלק לא יהיו להם כלל בהתורה והמצוה, כי הלא בניו — אבות האלה לא ידעו מאומה מתורתנו, ומעם יראת חטא הלא לא מעמו מעולם, ואיך ימצא להם דעת להורות לבניהם טוב, ונמצא שגורם לדורותיו רעה המתרבה מדור לדור, רעה שלא ידע לשערה.

ואל יאמרו האבות לנפשם, כי הלא רואים אנו אנשים הרבה בעלי אומניות, ואשר לפי ערך שכלם ידיעתם בתלמוד מועטה היא, — ומי"מ הם כשרי ישראל ומיובים הם, אכן הכל באובנתא דלבא תליא, הלא המה יראי ה' וברצונם היו גם לשקוד בתלמוד — ואת בניהם היכולים לקבל שקידת התלמוד הלא הם מגדלים אותם בלימוד התלמוד בכל עוז, ושלמים הם לתורת ד'; — אבל לא כן אלה המבטלים לימוד התלמוד מבניהם ברצונם, בדעתם — כי יש די גם בלא לימוד התלמוד, כי היסוד הרע הזה נשרש בלב הבן, — ונמצא הוא חסר דעת מתורה.

ייראה, ובוזה דורותיו פוחתים ותולכים ביסוד דתה"ק, וחרבים הם לאט לאט מעם ישראל ותורתו.

ועינינו רואות מה שעלתה להם, כי מניעת לימוד התלמוד הביאתם כי חדלו ללמוד גם התורה שבכתב, ועשו להם מעטאדות חדשות, בקיבוץ מעט פסוקים מהתורה, פרקו את התורה כולה, אין תורה ואין יראה — ואפס דתה"ק למו; בנינים להם חדשות ככל העולה על לבב איש, יד רמה נגד התורה, ומה זה יהי' אחריתם, גם המחונכים האלה אין תקוה להם, ומה זה ילמדו הם את בניהם, כי גם הם נתגדלו בפריקת עול תורה בלימודה וקיומה.

כי נר מצוה ותורה אור, המאירה עיניו ולבו של אדם — ומטהרתו ומכשירתו ומעמידתו במקום קודש, להבין את הטוב ולבחור בחיים, לנפש העדינה הנה זאת המרגע והמנוחה, והמוזהמה לא תבין טובה; אוי לאותה בוששה ואוי לאותה כלימה, כי נמצאו סופרים המחויים דעתם יטשטשולים להמעיט תורה ולהמעיט יראה, שמקור דבריהם ידעתם הוא מרעתם וחשכת נפשם שעורו עיניהם מראות טוב, ובוזה הם באים להורות דרך לפני הקהל ולא ידעו בוששה כי בפחזותם הם מתהללים זבנעולם הם מתפארים. — אחינו הישרים; השמרו מדעותיהם ומנעו את בניכם מהם מדבריהם וחברתם!

אשרי לבן המתגדל בשקידת התורה כמורשת אבות, ואשרי לאב המדריך זה, כי ביתם יכון לעד ורגלם לא ימער.

נאם חיים הלוי סאלאווייצ'יק

יום ב' ד' דחנוכה התרס"ב בריסק-דליטא.

